

"Hi ha comportaments excessius intolerables"

Fèlix Pons (Palma, 1942) ha anunciat la seva retirada de l'activitat política institucional, després de deu anys a Madrid, primer com a ministre (1985) i des de 1986 com a president del Congrés. En aquesta entrevista evoca els inicis del seu compromís polític i fa un repàs als temes de més actualitat que han marcat els darrers anys del Govern socialista.

Son pare va ser un dels represaliats pel règim de Franco, arran del famós "Contuberni de Munic", com recorda aquell primer frec amb la dictadura?

—Va ser el 1962. Record que ho vaig viure amb una angúnia afegida pel fet que jo aleshores estudiava a Barcelona, i tot ho seguia a través de cartes que m'arribaven de forma molt amagada. Allò va ser una notícia bomba a Ciutat, però si ho cerques a les hemeroteques no en trobaràs res. Vaig passar moments durs, amb molta preocupació, però de vora això record que vaig entendre que havia estat l'acció d'un home que havia arriscat molt pel país i pels seus ciutadans. A pesar que mai és gens satisfactori veure ton pare desterrat, allò ens va donar força moral per superar la situació.

—El marcà tant aquell episodi com per, posteriorment, iniciar la seva militància antifrancista en un partit d'esquerra? Pots ser per tradició i ambient hauria estat més fàcil ubicar-lo en un partit de centre.

—No, realment el que em marca per estar a l'esquerra és més la tradició intel·lectual i l'ambient que vaig respirar a ca nostra. Mon pare va ser fundador d'un partit que es deia Esquerra Democràtica Cristiana —després Esquerra Democràtica—, no va ser un home identificat amb la dreta, com gran part de la democràcia cristiana europea, dins la qual sempre hi ha hagut una branca que ha volgut estar en una camp socialment avançat. Això, unit a un ambient intel·lectual inspirat pel catolicisme avançat francès de la postguerra, em va dur d'una forma molt natural cap a l'esquerra. Després va venir la decisió de veure quin partit més s'ajustava a aquests plantejaments. No va ser gaire difícil. Si es tria la zona temperada de l'esquerra, el partit és el partit socialista.

—S'ha sentit qualche vegada assenyalat com a "traïdor" a la conservadora classe social dominant a Mallorca?

—No, mai. He duit sempre amb gran naturalitat la meua relació amb el meu entorn social, familiar o professional. He procurat que el comportament tengués el màxim de coherència i crec que la gent ho ha entès així. Sempre m'han respectat molt, les meves opcions polítiques. Més aviat, el que m'he tro-

bat ha estat una gran comprensió. Mai ningú no m'ha fet cap retret. Ara, és cert que això s'ha produït en un moment històric molt peculiar, com és la transició, i llavors la gent que hi va participar era ben vista, amb independència del partit en què militàs.

—Que no fou el cas dels anys de la República, quan el diputat socialista Alexandre Jaume, d'entorn familiar i social conservador, va ser abandonat per tothom i afusellat pels franquistes.

—Sortosament els temps històrics no es repeteixen i la situació de la transició és molt diferent a la de la República. Alexandre Jaume es va trobar, efectivament, amb un buit important, atacat durament, i sempre deslligat del seu context social, familiar i professional. Jo no. El context social és molt important. És evident que els plantejaments socials de l'esquerra dels anys 30 no són els mateixos que ara defensa la socialdemocràcia, que és la primera interessada en el funcionament del sistema econòmic. Ara mateix fer feina dins la socialdemocràcia no és estar enfrontat al sistema.

—Després de deu anys (ministre el 1985 i president de les Corts des del 1986) de càrrecs de primera línia, per què decideix, ara, retirar-se?

—No és ara. Ho vaig decidir fa molt de temps. El 1982 ja no em vaig presentar per diputat. És cert que després vaig acceptar ser ministre i després president del Congrés, però li puc ben assegurar que quasi cada dia he enyorat la meua vida professional. L'any 93 ja no em volia presentar i ho vaig acceptar, tot dient que era la darrera vegada. Ara, quan es torna a parlar d'eleccions, únicament he recordat la decisió de no presentar-me. I la veritat és que no hi ha més secrets. A vegades les coses senzilles són les més difícils d'entendre. Però li asseguro que no hi ha cap altra lectura: ni cap motivació política, ni conjuntura...

—Crec que seria injust que els successius governs de Felipe González poguessin passar a la història pels escàndols i la corrupció?

—Deixem que la història faci el judici que cal fer, quan l'hagi de fer. Ara bé, no crec que sigui aquest el sentit del judici de la

història. Les coses,estic segur, s'aniran aclarint. En aquests moments una part de l'opinió que hi pugui haver, està fonamentada sobre un coneixement de l'actualitat que possiblement no és correcte. S'ha creat un clima que no es correspon amb la realitat del que ha passat ni del que està passant. Una de les coses més urgents és aclarir aquesta realitat de les coses.

—*Ha sentit abatiment o sentiment de culpa per tot el que ha passat o per la manca de respostes?*

—No. Preocupació sí, moltes vegades. És evident que hi ha hagut gent compromesa amb el projecte socialista que l'han traït de forma escandalosa. És possible que davant aquests fets s'hagin produïts errors. Hem passat per una situació difícil, però crec que es va recuperant.

—*En el rerefons de tot hi ha sempre aquesta "cultura del pelotazo", que en diuen per Madrid?*

—Això és una expressió castiza que no és més que la traducció d'una expressió d'un dels gran pensadors de ciència política i econòmica que va batejar aquesta època com a d'"economia de casino". I no es referia a Espanya, sinó a tot el món desenvolupat. Aquesta època d'economia especulativa ha provocat disfuncions diverses a cada país i cada un ha intentat respondre de la forma que millor ha sabut. I s'han donat, és vera, casos de desaparències que s'han aprofitat. Però això s'ha de desvincular d'un projecte polític, no hi té res a veure.

—*El que sí que és espanyol i que correspon al període socialista són els noms de Luis Roldán, Mariano Rubio...*

—Em parla d'unes persones que, entre d'altres, són les que han defraudat la confiança que s'havia dipositat en elles. És evident que han fet molt de mal al projecte socialista. El primer problema va ser acceptar que havien fet el mal que realment havien comès... després hi ha hagut una reacció, el que passa és que hi ha hagut interès a fer que aquesta reacció no es veïes com un element positiu. En aquest sentit és clar que la detenció de Roldán es converteix en un episodi més de problemes, quan és realment l'evidència del compromís del Govern socialista de posar davant la justícia les persones que han actuat incorrectament.

—*Un estat ha de tenir necessàriament zones obscures a les quals no pugui arribar ni tan sols la justícia?*

—Tot estat té zones que estan protegides pel secret. Això passa a tots els països i no és producte de la barbàrie, sinó que és consubstancial amb el funcionament d'un estat modern. Crec que no ens hem d'escandalitzar perquè això sigui així. Els interessos als quals

“Tot estat té zones que estan protegides pel secret. Això passa a tots els països i no és producte de la barbàrie, sinó que és consubstancial amb el funcionament d'un estat modern. Els interessos als quals s'ha de servir es protegeixen precisament així, amb aquest secret.”

s'ha de servir es protegeixen precisament així, amb aquest secret.

—*Aquestes zones obscures poden haver donat origen, per exemple, als GAL?*

—Fins el que jo sé, que és poquíssim i igual que qualsevol ciutadà, no. Les zones secretes d'un estat no són per cometre delictes ni per organitzar bandes de delinqüents. Si la pregunta és si crec que l'existència de secrets ha de servir perquè existesquin coses com els GAL la resposta és clara: rotundament no.

—*Alguns companys seus de partit han declarat: “què es pensa la gent, per a què serveixen els fons reservats si no és per cometre delictes”*

—Això són formes d'expressar-se... És evident que els fons reservats no serveixen per actuar en la mateixa línia que els pressuposts ordinaris. Per entendre'ns, no són per fer vivendes socials, ni per carreteres... Són per activitats no regulars: pagar confidents, crear pantalles d'infiltrats en organitzacions terroristes... Crec que qualsevol ho pot entendre.

—*El secret permet l'abús?*

—No dic que no s'hagin utilitzat alguna vegada incorrectament, no ho sé... El que sí que dic és que el control del fons reservats s'ha de fer, també, de forma reservada. Perquè si amb l'excusa de controlar aquests fons, deixen de ser reservats aleshores és impossible que acompleguen la seva finalitat.

—*Crec que existeix, vertaderament, una conspiració contra el Govern o contra les institucions de l'estat?*

—Crec que hi ha un conjunt de persones amb interessos relativament coincidents, per motius diferents i amb objectius comuns, que s'han organitzat per aconseguir aquests objectius. Com que el que s'interposava davant dels seus objectius era el funcionament de les institucions, entre d'altres coses han dedicat una part dels seus esforços a desestabilitzar les institucions. Em sembla que és així. La paraula conspiració, en el llenguatge col·loquial, es pot entendre com si existís una mena d'organització que vol destruir el règim polític o que vol prendre per assalt les institucions, i això no em sembla que sigui el cas. Però sí que hi ha gent que tracta de forçar, que intenta doblegar les institucions davant determinades decisions que han prendre aquestes institucions.

—*Fins i tot arribant a forçar la monarquia?*

—Fins i tot arribant a intentar comprometre i forçar les màximes institucions. És gent molt agosarada.

—*Mario Conde pot ser per a l'actual democràcia el que va ser Joan March per a la República?*

—Les comparacions sempre són difícils.

Ara, és segur que quan hi ha plantejaments de persones que posen d'una forma tan decidida els seus interessos personals per damunt dels interessos de la societat i del funcionament correcte de les institucions, això no es pot convertir en un instrument de lluita partidista. S'ha de ser conscient que el risc que provoquen aquests comportaments és un risc per a tothom. I que per tant s'han d'afrontar des d'una actitud de compromís solidari de defensa dels interessos comuns, com ara el funcionament de tot el país. Si les institucions no poden funcionar perquè estan sota pressió o xantatge se'n ressent el conjunt de la ciutadania. Afrontar aquests intents d'extorsió i pressió no hauria de ser un element de brega política.

—Com valora la dura oposició que, en aquests temes, fan el PP i José María Aznar?

—Crec que és un error, perquè pensar que es poden aprofitar de

tot això per raons partidistes és un error molt greu. És no veure que aquests plantejaments van contra les institucions, indistintament del color polític de qui governi. Aquesta gent està disposada a anar contra les institucions i no s'aturarà perquè canviï el color polític.

—El famós article de José Luis de Vilallonga, de l'agost de l'any passat, tenia una base real?

—Els fets permeten dir que ell tenia qualque informació. Hi ha una certa coincidència amb el que ell anunciava i el que ha passat. No sé si és per pura coincidència o no.

—Izquierda Unida i Julio Anguita

—Anguita, en un dels darrers debats, es va proclamar hereu de la Revolució d'Octubre i del que significava. Els que coneixen una mica d'història europea saben que els hereus de la Revolució d'Octubre s'han passat 80 anys acusant el socialisme i la socialdemocràcia de ser la dreta i de ser socialfeixistes. Per tant, la continuïtat d'aquests discurs no és una cosa gaire original del senyor Anguita, sinó que respon a una certa coherència amb el moviment en què ell s'inscriu voluntàriament, ser hereu de la Revolució d'Octubre. Sortosament la socialdemocràcia ha sobreviscut a aquestes acusacions. Jo crec que gràcies a la socialdemocràcia europea les classes socials populars i la gent més necessitada han pogut avançar molt. Si haguéssim aplicat la teràpia de la Revolució d'Octubre a tot Europa durant 80 anys... no sé en aquests moments on seríem.

—Què li suggereix el nom de Pedro J. Ramírez?

—No vull entrar a fer una valoració de persones..., però crec que és un mal exemple de periodisme i d'actuació de responsable públic que ha fet molt de mal. I ha fet molt de mal, no solament al partit i al govern socialista, que també li n'ha fet, sinó a tot el periodisme.

—L'actual vida política espanyola està condicionada per molts afers que són en aquests moments als jutjats. Com es pot evitar la judicialització política, o la politització de la justícia?

—Aquest és un fenomen bastant peculiar i espanyol. No coneix països on es produeixi la contaminació que hi ha aquí entre aquestes dues esferes. Com es pot solucionar? Bàsicament amb voluntat política. Jo vaig ser secretari general del PSOE a Balears entre 1983 i 1985, i era el moment en què ja se sentia una certa judicialització, a Balears, de la vida política: ja hi havia procediments contenciosos administratius, penals, etc. Jo vaig aturar aquesta manera de fer les coses. Vaig decidir que el partit no actuava per vies judicials, no vaig començar cap procediment nou i fins i tot en vaig acabar qualcun dels que estaven començats.

És una qüestió de voluntat.

Segurament hi ha una part de judicialització que és inevitable i, segurament també, convenient. Per exemple quan un acord d'un ajuntament és il·legal i els regidors que així ho consideren demanen la nul·litat davant els tribunals. Això és normal i convenient. El que no em pareix desitjable, de cap de les maneres, és que els partits es convertesquin en acusadors davant els tribunals, i que els convertesquen en escenari de conflicte en lloc de dedicar-se al debat polític. Això em pareix molt negatiu. Això duu inevitablment a la politització de la justícia, que no sé si encara és pitjor.

—Crec que s'hauria de regular la llibertat d'expressió?

—És una qüestió molt complicada i difícil que tenen plantejada tots els països. Una majoria, vull pensar que són una majoria, de periodistes i informadors creuen que és necessària una certa autoregulació i que possiblement la millor fórmula sigui a través d'un consell corporatiu que actuï amb rigor. Crec que aquest pot ser l'equilibri: una autoregulació seriosa i rigorosa i una jurisprudència prudent però valenta, per actuar quan sigui necessari, sense por de la reacció dels mitjans. Hi ha gent que diu que el comportament dels mitjans mai no és excessiu. Això no és admissible. Hi ha comportaments excessius que no són tolerables i correspon als tribunals actuar amb tot el rigor i valor necessari.

Miquel Payeras